

T e ě n o u ě i l o.

Kazavni poduk.

H i š a.

Snova. Podstava, zid, streha; hišne duri, veža, klet, stopnice, izba, čumnata, stene, okna, kuhinja, peč, ognjišče, dimnik, podstrešje.

Učba. Učitelj naj zbuja domišljijo učencov, to je, vadi naj jih, da prav mislijo in si mnogoverstne reči pred oči postavljajo. Dobro je, če jim pokaže kako podobo, ktera kaže reč, od ktere jim kaj pripoveduje. Narisa naj tedaj tudi hišo na tablo, rekoč: Tu narisam hišo. (Naredi samo očert ali obris hiše — zid in streho.) Koga pomenijo te čerte (navpične)? Spodnji zid, ki je v tla vzdigan, se imenuje podstava. Podstava je spodnji hišni del. — Kje se tedaj zid prične? Zid je srednji hišni del. — Koga pomenijo te čerte (poprek)? Čemu je streha? Zakaj je sterma? Koga je še pri strehi? Okoli strehe je žleb. Na strehi so line, vetrnice i. t. d. Streha je pokrita z opeko ali pa s škodlami, ali z desčicami, včasih tudi s slamo ali s terstjem. Streha je zgornji hišni del. Kje hodimo v hišo? Vidite, tu narisam hišne duri. Duri imajo prag, podboje in tečaje, na katerih vrata visijo. Koga je pri vratih, da jih po noči moremo zakleniti? — Skozi duri pridemo naj pred v vežo. — Skoro pri vsaki hiši je pod hišo neka shramba, ki ji pravimo klet. Klet je obokana. Koga je v kleti? Klet je naj spodnja hišna shramba. Po stopnicah se gre v klet in v verhnje nadstropja. Kakšne so stopnice? Stopnice imajo tudi deržaj; zakaj? kakšen? — Iz veže se pride v izbo, kjer navadno stanujemo, zato ji pravimo tudi stanica. Kako pravimo tej izbi, kjer smo zdaj? Hiša ima več izb. Recite: V hiši so izbe. — Čumnate so shrambe, kjer se marsikaj hrani. — Izba ima štiri stene. Koga je nad stenami? — Kaj pomenijo ti le risi (okna)? Čemu so okna? Okna imajo omrežje in zatvornice; zakaj? Nektera hiša ima po več versta oken. Hiše so tedaj z enim nadstropjem, z dvema nadstropjema ali z več nadstropji. — Recite še enkrat: Na podstavi stoji zid, na zidu sloni streha, v zidu so duri in okna. — Kadar mati jedi pripravljajo, so večidel v kuhinji. Koga je v kuhinji? Kuha se pri ognju. V kuhinji je ogenj.

Ogenj se napravi v peči ali na ognjišču. Čemu je peč? kdo jo naredi? iz česa? S čim kurimo? Iz kuhinje se kadi; kam? Ali more biti pri vsaki hiši dimnik? Zakaj dimnik ne sme biti lesen? Koga je na dimniku? Veternica ali petelin kaže veter. — Podstrešje je pod streho. Kako se gori pride? — Imenujte vse hišne dele! Dele, ki so zunaj pri hiši, imenujemo zunanje hišne dele, — ki so znotraj, pa znotranje hišne dele. Imenujte najpred vse zunanje, potem vse znotranje hišne dele! Česa pa je treba, da se hiša naredi? Treba je: kamnja, apna, peska, lesa, ilovice, opek, (slame), železa, stekla i. t. d. Kdo stanuje v hiši? Ali imajo vsi ljudje svoje hiše? Vendar pa stanujejo vsi ljudje v hišah; kako je to? Ali imajo živali tudi hiše? Ptiči imajo gnjezda, lesice luknje i. t. d. Tudi ljudje niso nekdaj hiš imeli. Prebivali so na polji, v gojzdu, v duplinah i. t. d. Deleč, deleč od nas so še zdaj taki kraji, kjer ljudje nimajo hiš, ali saj takih ne, kakor jih mi imamo. To je hudo. Lejte, otroci, kako srečni ste, ker stanujete v hiši! Kako hudo bi se vam godilo, ko bi ne bili pod streho! V nekterih krajih imajo ljudje tudi kočice. Kje ste že vidili kako kočico? — Ali so vse hiše enako velike in lepe? So kmečke hiše, velike hiše, lepe gosposke poslopja, gradovi i. t. d. Kje je bolj prijetno stanovati, v veliki, lepi hiši, ali pa v majhni kmečki hiši? — Se vé, da je bolj pripravno, če stanuje človek v lepi hiši; — toda, kdor je zadovoljen, in komur je malo treba, je v prosti kmečki hiši ali v kaki bajti ravno tako vesel in srečen, kakor da bi bil v naj lepšem gradu. — Naš zveličar je bil celó v hlevu rojen. —

Preljuba ti domača hiša,
Kak sladko ti me veseliš!
Me var'ješ mraza, hud'ga piša,
Mi postljico zvečer sladiš.

Tu s starši, z brati in s sestrami
Preserčno se radujemo;
Prijatli in sosedje z nami
Veseli tu se družijo.

Skoz okence mi solnce sije
Tak milo, da nikjer takó,
Nebeški čut mi v srece lije,
Da lahko molim prav lepó.

Preljuba ti domača hiša,
Presladki kraj in mili dom!
Čeravno si brez vsega bliša,
Pozabil te nikol' ne bom.

Družina.

Snova. Oče, mati, sin, hči, brat, sestra: stari oče, stara mati, vnuk, vnuka; stric (ujec), teta, stričnik, stričnica, bratranec (sestranec), bratranka (sestranka); — hlapec, dekla.